

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ ÜRETKEN YAPAY ZEKÂ POLİTİKASI

1. Tanım, Amaç, Kapsam ve Hedefler

1.1. Tanım

Üretken Yapay Zekâ (ÜYZ): Üretken yapay zekâ, metin, görüntü, ses veya diğer içerik türlerini oluşturabilen yapay zekâ uygulamalarıdır. Örnek araçlar ChatGPT, DALL·E, Grammarly, Canva vb.

1.2. Amaç ve Kapsam

Bu politika, Çankaya Üniversitesi'nde eğitim-öğretim, araştırma ve idari süreçlerde üretken yapay zekâ araçlarının kullanımını düzenlemek, etik ilkeleri belirlemek, ÜYZ teknolojilerden bilinçli, sorumlu, verimli şekilde yararlanılmasını sağlamak ve olası risklerin önüne geçmek için hazırlanmıştır. Etik kuralların yanında yenilikçi öğretim yöntemleri ve akademik başarıyı artırıcı uygulamaların teşvik edilmesi de amaçları arasındadır.

Bu politika doğrultusunda; idari süreçlerde üretken yapay zekâ kullanım kılavuzları da hazırlanmıştır.

1.3. Hedefler

Çankaya Üniversitesi, ÜYZ Kullanım Politikası ile şunları hedeflemektedir:

1. Üniversitemizde ÜYZ kullanımına yönelik ortak bir anlayış geliştirmek,
2. Akademik dürüstlük ve etik değerler çerçevesinde kullanım ilkelerini belirlemek,
3. Eğitim-öğretimde, idari süreçlerde ve araştırma projelerinde ÜYZ uygulamalarını teşvik etmek ve bu süreçleri daha etkin hale getirmek,
4. ÜYZ'nin toplumsal faydayı artırmak için kullanıldığı projeleri teşvik etmek, örneğin, engelli bireyler için yapay zekâ destekli öğrenim çözümleri geliştirmek,
5. Öğrenci başarısını artırmak ve öğrenme süreçlerini kişiselleştirmek,
6. Öğrencilerin yapay zekâ çağına uyumunu sağlamak,
7. Öğrenciler ile akademik ve idari personele ihtiyaç halinde ÜYZ konusunda eğitimler vermek,
8. Üniversitemizin dijital altyapısını güçlendirmek,
9. Akademik ve idari işlerin daha verimli biçimde yürütülmesini sağlamak,
10. Üniversitenin topluma olan katkısını güçlendirmek,
11. Yapay zekâ uygulamalarıyla ilgili olası riskleri ayrımcılık ve önyargı gibi etik riskler, veri sızması ve telif gibi hukuki riskler, öğrenci öğrenme tembelliği gibi pedagojik riskler) ve çözüm yollarını belirlemek ve bunlara karşı önlem almak,
12. Yenilikçi öğretim yöntemlerinin uygulanmasını ve teknolojik dönüşümü desteklemek.

2. Temel İlkeler

Öngörülen hedeflere ulaşılabilmesi için belirlenen temel ilkeler şunlardır:

2.1. Çankaya Üniversitesi'nin Değerleri ve YÖK Mevzuatı ile Uyumluluk

Politika, Çankaya Üniversitesi'nin meslekî etik, toplumsal sorumluluk ve akademik dürüstlük ilkeleri, Türkiye'nin Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi 2021-2025¹, Yükseköğretim Kurulu'nun ilgili belgeleri^{2,3}, Üniversite'nin Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi⁴ ile uyumlu olup yeni gelişmelere ek uyumu derhal sağlar. Politika aynı zamanda akademik yenilikçilikle de uyumludur.

2.2. Etik ve Akademik Dürüstlük Kurallarına Uygun Kullanım

- Tüm öğrenci ve personel için statü farkı gözetilmeksizin ÜYZ araçlarına erişim sağlanır.
- Tüm öğrenciler ve akademik/idari personelce etik kullanım, akademik dürüstlük ilkeleri ve politika sınırlamalarına uygun şekilde kullanılır.

2.3. Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik

- ÜYZ araçları kullanım amaçları açıkça beyan edilir. ÜYZ araçlarının hangi süreçlerde ve nasıl kullanıldığı şeffaf bir şekilde paylaşılır.
- Çıktıların doğruluğu, geçerliği ve güvenilirliği düzenli olarak değerlendirilir.
- Bu araçları kullananlar, sorumluluğun kendilerinde olduğunu ve ihlal halinde yaptırımla karşılaşabilecekleri bilinci ile hareket ederler.

2.4. Çeşitlilik, Eşitlik ve Kapsayıcılık

- ÜYZ araçlarına erişim statü farkı gözetilmeksizin tüm öğrenci ve personel için sağlanır.
- Çeşitliliği ve kapsayıcılığı destekleyen güvenli uygulamalar teşvik edilir.

¹ T.C. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi. (2021). Türkiye Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi 2021-2025. <https://cbddo.gov.tr/SharedFolderServer/Genel/File/TR-UlusalYZStratejisi2021-2025.pdf>

² Türkiye Cumhuriyeti. (1981). Yükseköğretim Kanunu (No. 2547) Madde 54. https://ogidb.odu.edu.tr/files/other/Ogrenci/Mevzuat/2547_Madde_54.pdf

³ Yükseköğretim Kurulu (YÖK). (2024). Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Faaliyetlerinde Üretken Yapay Zekâ Kullanımına dair Etik Rehber. <https://www.yok.gov.tr/Documents/2024/yapay-zeka-kullanimina-dair-etik-rehber.pdf>

⁴ Çankaya Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi <https://kutuphane.cankaya.edu.tr/wp-content/uploads/sites/42/2020/01/%C3%87ANKAYA-%C3%9CN%C4%B0VERS%C4%B0TES%C4%B0-B%C4%B0L%C4%B0MSEL-ARA%C5%9ETIRMA-VE-YAYIN-ET%C4%B0%C4%9E%C4%B0-Y%C3%96NERGES%C4%B0.pdf>

2.5. Veri Gizliliği, Mahremiyet ve Güvenlik

- Kişisel veriler, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK⁵) ve uluslararası veri koruma standartlarına uygun şekilde işlenir.
- ÜYZ araçları ile paylaşılan verilerdeki kişisel veya hassas bilgilerin mahremiyeti korunur.

2.6. Dijital Okuryazarlık

- Öğrencilerin ve akademik personelin ÜYZ araçlarını bilinçli, etik ve etkili bir şekilde kullanmaları için dijital okuryazarlık becerileri geliştirilir.

2.7 Araştırma ve Yenilikçilik

- Üniversitenin araştırma kapasitesini artırmak için ÜYZ araçlarının kullanımı desteklenir ve araştırmalarda etik kurallara uyulur.

2.8. Sürekli Mesleki Gelişim

- Akademik ve idari personelin yapay zekâ teknolojilerindeki gelişmelere uyum sağlamaları ve bu teknolojik araçları etkin kullanabilmeleri için sürekli eğitimler düzenlenir.

3. Kullanım Alanları

3.1. Eğitim-Öğretim Süreçlerinde Kullanım

- **Ders Tasarımı ve İçerik Geliştirme:** Öğretim elemanları, ÜYZ araçlarını ders içeriğini zenginleştirmek için kullanabilir. Örneğin:
 - Kişiselleştirilmiş ödev ve sınav sorusu oluşturma.
 - Anlık dil çevirileri yapma ve düzeltme araçlarını kullanma.
- **Öğrenci Destek Hizmetleri:** Sohbet botları (chatbotlar) ve sanal asistanlar, öğrenci kayıtları, ders seçimi ve danışmanlık gibi konularda yardımcı olabilir.
- **Kişiselleştirilmiş Öğrenme:** ÜYZ araçları, öğrencilerin bireysel öğrenme ihtiyaçlarına yönelik özelleştirilmiş öğrenim önerileri ve etkinlikleri sunar.

3.2. Araştırma - Geliştirme ve Akademik Çalışmalarda Kullanım

- ÜYZ araçları, veri analizi, literatür taraması ve rapor oluşturma gibi konularda akademisyenlere yardımcı olabilir.

⁵ Türkiye Cumhuriyeti. (2016). Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (No. 6698).
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6698.pdf>

- Çankaya Üniversitesi'nin araştırma projelerinde ÜYZ uygulamaları teşvik edilebilir.
- Dil ve yazım süreçlerinde bu araçlardan yararlanılabilir.

3.3. İdari Süreçlerde Kullanım

- Rutin işlemlerin (örneğin, belge yönetimi, raporlama) otomasyonunda ÜYZ araçları öğrenci işlerine ve diğer idari birimlere yardım amacıyla kullanılabilir.
- Kurum içi iletişim ve geri bildirim amacıyla çeşitli sistemler geliştirilebilir

4. Politika Sınırlamaları ve Etik İlkeler

Öğrenciler, akademik ve idari personel için geçerli olan politika sınırlamaları ve etik ilkeler şunlardır:

- Öğrenciler ve akademik personel üretken yapay zekâ araçlarını ödev, proje ve sınavlarda akademik dürüstlük çerçevesinde, etik kurallarına uygun bir şekilde kullanmalıdırlar.
- Akademik personel, çalışmalarında yapay zekâ araçlarını akademik dürüstlük çerçevesinde, etik kurallarına uygun bir şekilde kullanmalıdırlar.
- Akademik çalışmalarda, ÜYZ kullanımı, açıkça belirtilmeli ve kaynak gösterilmelidir.
- Kişisel, kurumsal, hassas ve gizli bilgiler ÜYZ araçları ile paylaşılamaz. Paylaşılması gereken durumlarda veriler anonim hale getirilmelidir.
- ÜYZ araçlarının kullanımının öğrenme sürecini desteklediği ancak tamamen ikâme etmediği vurgulanmalıdır.
- Akademik personel, ÜYZ araçlarının doğru ve bilinçli kullanımını teşvik etmelidir.
- Yalnızca güvenilir ÜYZ araçları kullanılmalıdır.
- İnsan ve toplum yararına ve insan haklarına uygun olarak geliştirilen uygulamalar kullanılmalıdır.
- ÜYZ tarafından üretilen bilgilerin doğruluğu her zaman farklı yöntemler ile kontrol edilmelidir. ÜYZ araçlarının yanıltıcı veya hatalı bilgi verebileceği göz önünde bulundurulmalıdır.
- ÜYZ araçları ayrımcı sonuçlar ortaya çıkarabildiğinden, kritik kararlar alınırken (disiplin cezaları, sınav değerlendirmeleri vb.) **kullanılmamalıdır**.
- ÜYZ araçları ile sadece gerekli olan ve sonuca katkısı olan veriler paylaşılmalıdır; gereksiz verilerin kullanılmasından kaçınılmalıdır.
- Etik ihlallerden doğan sorumluluk kullanıcıya aittir.

5. Sorumluluk, Denetim ve İşleyiş

- **Rektörlük:** Genel politika çerçevesini belirler ve denetler.
- **Akademik Birimler:** ÜYZ kullanımını eğitim ve araştırma süreçlerine entegre eder.
- **Bilgi İşlem Daire Başkanlığı:** ÜYZ araçlarının teknik altyapısını sağlar ve güvenliğini denetler.

- **Etik Kurullar:** ÜYZ kullanımında etik ihlalleri izler ve değerlendirir, politika ihlallerinin yaptırımlarını belirler ve uygular.
- **Eğitimler:** Öğrencilere, akademik ve idari personele, ÜYZ araçlarının doğru ve etik kullanımı hakkında eğitimler düzenlenir.
- **Geri Bildirim Mekanizmaları:** ÜYZ araçlarının etkisi ve kullanıcı deneyimi düzenli olarak ölçülür ve iyileştirmeler yapılır.

6. Çankaya Üniversitesi İçin Öneriler

1. Akademik Yapay Zekâ Merkezi Kurulması:

- Üniversite içinde bir “Yapay Zekâ ve Eğitim Teknolojileri Merkezi” kurularak yapay zekâ kullanımına yönelik araştırmalar yürütülebilir ve eğitimler düzenlenebilir.

2. Kütüphane Entegrasyonu:

- Üniversite kütüphanesindeki, ÜYZ destekli kaynak arama ve literatür tarama sistemleri iyileştirilebilir ve zenginleştirilebilir.

3. ÜYZ Mentörlük Programı:

- Öğrencilerin ÜYZ araçlarını uygun ve etkin bir şekilde kullanmalarına yardımcı olmak için bir mentörlük programı oluşturulabilir.

4. Sosyal Sorumluluk Projeleri:

- ÜYZ kullanılarak toplumsal faydayı artırmak için geliştirilen projeler teşvik edilmelidir. Örneğin, engelli bireyler için yapay zekâ destekli öğrenim çözümleri geliştirilebilir.

7. Uygulama ve Sonuç

Bu politika, Çankaya Üniversitesi'nin değişen ihtiyaçları ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda yılda en az bir kez Yapay Zekâ Komisyonu tarafından gözden geçirilir. Politika güncellemeleri, ilgili tüm paydaşların görüşleri alınarak yapılır.

Bu politika 2025-2026 eğitim-öğretim yılı güz dönemi itibariyle tüm üniversite genelinde uygulanacaktır.